

17 januari 2026

Terugblik

Erfgoedwandeling in Almere Haven
Aan de hand van Victorien Koningsberger

Interessante wandeling door de Werven
Grote belangstelling bij initiatief Huis van Haven

door Thijs Wartenbergh

'Een heel interessante wandeling', 'Ik heb hier veel van opgestoken' en 'Ik dacht dat ik inmiddels een en ander wist over het ontstaan van de Werven, ik heb er zelf gewoond, maar ik heb toch weer nieuwe aspecten ervan gehoord.' Enige meningen van enthousiaste deelnemers aan de erfgoedwandeling door de Werven op 17 januari, een initiatief van Erfgoedhuis Almere en Huis van Haven en geleid door architectuurhistorica en erfgoed specialist Victorien Koningsberger.

Zij heeft de specifieke kenmerken van de 440 sociale huurwoningen in de Werven nader bestudeerd en haar bevindingen neergelegd in 'Cultuurhistorische wandeling De Werven', vertelde ze. Ze wilde de ervaringen van haar onderzoek door middel van een looproute en daardoor een nadere kennismaking met de eerste wijken van Haven, graag delen met een grote groep belangstellenden.

Victorien Koningsberger, met papieren in haar hand, geeft uitleg over het ontstaan van de Werven.

17 januari 2026

Al snel valt bij haar uitleg de naam Joop van Stigt, logisch: hij was de architect van de eerste buurten van deze nieuwe stad, een man met een visie. Via het door hem geadoreerde structuralisme ontwierp hij 26 verschillende woningtypes, die - via die structurele aanpak van 65 bij 65 meter en 'afgesneden hoeken' - tot klaverbladen (vier hofjes per klaverblad), waarbij hofjes fungeerden als centrale uitgangspunten. Niet met een elitaire filosofie, eerder pretentieloos, gaf Koningsberger aan. Iedere bewoner moest zich er fijn kunnen voelen, meende Van Stigt.

'Wat u hier ziet is een typisch product van de jaren 70', aldus Koningsberger. 'Het resultaat - bereikt via een efficiënt bouwsysteem - was bepaald geen doorsneewijk. De opzet, bedoeld voor de 'gewone man', betaalbaar dus, was uniek in zijn soort, qua architectuur en stedelijke opzet. Voor ogen stond een zuiderzeestadje als Edam, met smalle straatjes en een gemoedelijke sfeer.'

Waarom speelden de hofjes zo'n belangrijke rol, was een vraag van een van de deelnemers. 'De architectuur in het eerste deel van Almere Haven, waar we nu zijn, was een tegenreactie op het anonieme wonen in de Bijlmer waar mensen langs elkaar heen leefden. Zijn denkbeelden waren ook een afwijzing van het getoonde pragmatisme bij de bouw van Lelystad. Die twee voorbeelden, de Bijlmer en Lelystad, waren Van Stigt een doorn in het oog: hij wilde zoiets in Almere vooral niet terugvinden. Daarom zocht hij naar een sociale en humane architectuur, die bewoners de gelegenheid bood elkaar te ontmoeten en te leren kennen. Ofwel: weg met het anonieme wonen. Gesteund door het architectonische uitgangspunt van Van Stigt, met daarbij de ideeën voor een tuinstad, boden de huizen tegelijkertijd beschutting en kwamen de auto's niet tot de voordeur. Dat betekende prettig en veilig spelen voor de kinderen. De architect streefde, al met al, naar the best of both worlds: een mix van (een beperkte) stedelijkheid en fijn en rustig wonen.'

17 januari 2026

Al wandelend werd door Koningsberger ook ingegaan op de opmerking of we met de eerste woningen van Haven ook konden spreken van bloemkoolwijken? 'Beslist niet', gaf ze aan. 'Bij bloemkoolwijken praat je over een organisch gegroeid geheel, een niet erg overzichtelijk project door de vele meanderende en soms doodlopende steegjes. Daar wijkt de filosofie van Van Stigt duidelijk vanaf.'

Met het tonen van meerdere wijken in de Werven, werd de afwisseling in uitgangspunt voor de diverse hofjes duidelijk: zo kon je onderscheid maken in besloten hofjes, introvert zeg maar (Schoolwerf) en die met een meer extravert karakter, zoals in de Wittewerf, gericht op de natuur en het omliggende landschap.

Kijkend naar het interieur van de woningen zelf, nog even los van uiterlijke kenmerken als siermetselrandjes, schuine dakranden met dakpannen en (zeker in het begin) hardhouten, bruine kozijnen, was de keuken een belangrijk aspect: die stond midden in de kamer. Vernieuwend voor die tijd. Koningsberger: 'De bewoner werd daarmee uitgenodigd om, flexibel, de benedenverdieping in te delen. Je had aan weerszijden van de keuken een ruimte die je naar eigen uitzichten kon gebruiken.'

foto's van Thijs Wartenbergh en Ans van Berkum